

PLM kirjaamo
PL 31
00131 HELSINKI

PUOLUSTUSMINISTERIÖ
Saapumispvm: <u>25. 8. 2011</u>
Asia: <u>1895/4003.00/2008</u>
FI.PLM. <u>2011-3664</u>

PLM lausuntopyyntö FI.PLM 2011-2884, 22.6.2011

**PÄÄESIKUNNAN LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI
OIKEUDENKÄYNNIN VIIVÄSTYMISEN HYVITTÄMISESTÄ ANNETUN LAIN JA
HALLINTOLAINKÄYTTÖLAIN MUUTTAMISESTA**

1. Lausuntopyyntö

Puolustusministeriö on viiteasiakirjalla pyytänyt pääesikunnan lausuntoa otsikon aiheesta. Pääesikunnan lausunto on valmisteltu oikeudellisella osastolla. Oikeudellinen osasto on varannut asiassa mahdollisuuden lausunnon antamiseen Pääesikunnan henkilöstöosastolle ja materiaaliosastolle sekä Maavoimien esikunnalle. Maavoimien esikunta on toimittanut asiassa lausuntonsa oikeudelliselle osastolle.

2. Lausunto

Esitysluonnoksessa ehdotetaan oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä annetun lain (jäljempänä hyvityslaki) soveltamisalaa laajennettavaksi siten, että se koskisi myös hallintolainkäyttöä. Lakia sovellettaisiin muutoksen jälkeen tuomioistuimessa käsiteltävässä lainkäyttöasiassa. Tuomioistuinta koskevia säännöksiä sovellettaisiin myös valitusasioita käsittelemään perustettuihin lautakuntiin, joissa sovelletaan hallintolainkäyttölakia.

Pääesikunta toteaa, että esitetyillä muutoksilla ei ole juurikaan vaikutusta puolustusvoimien toimintaan. Pääesikunnan käsityksen mukaan lain soveltamisalaa ei laajenneta siltä osin kun oikaisuvaatimuksia käsitellään puolustusvoimien hallintoyksiköiden sisäisenä menettelynä. Esimerkiksi oikaisuvaatimusten käsittely asevelvollisuusasioissa jäisi edelleen lain soveltamisalan ulkopuolelle. Sen sijaan kutsunta-asiain keskuslautakunta on esitysluonnoksessa mainittu esimerkkinä lautakunnista, joihin hyvityslaisissa tarkoitettua menettelyä sovelletaan.

Luonnoksessa ei käsitellä säännösten soveltuvuutta voimassaolevan valmiuslain (1080/1991), eduskunnassa käsiteltävänä olevan uuden valmiuslain ja puolustustilalain (1083/1991) toimivaltuuksien käyttämi-

sestä syntyneiden vahinkojen käsittelyyn siltä osin kun niitä käsiteltäisiin hallintotuomioistuimissa tai mahdollisesti erityisissä korvauslautakunnissa. Poikkeusolojen toimivaltuuksien käyttäminen on omiaan aiheuttamaan huomattavissa määrin vahinkoja ja näihin liittyviä vahingonkorvausvaatimuksia. Vahingonkorvausvaatimusten määrän lisääntyminen voi puolestaan johtaa käsittelyaikojen venymiseen varsin pitkiksi, ottaen huomioon että asioita käsiteltäisiin poikkeusoloissa tai näiden jälkitiloissa, jolloin olosuhteet muutenkin ovat omiaan kuormittamaan viranomaisten toimintaa ja pidentämään käsittelyaikoja.

Pääesikunnan näkemyksen mukaan luonnoksessa tulisi erikseen harkita säännösten soveltuvuutta hyvitysvaatimusten käsittelyyn poikkeusoloissa tai ottaa kantaa siihen, voitaisiinko oikeudenkäynnin viivästymisen käsitettä tulkita poikkeusoloissa toisin. Tarkastelussa tulisi pääesikunnan käsityksen mukaan huomioida myös mahdollisuus perus- ja ihmisoikeuksista poikkeamiseen poikkeusolojen aikana.

Kansalaisille perus- ja ihmisoikeusloukkauksien korvaamiseen liittyviä lainsäädäntöhankkeita on vireillä useita. Pääesikunnan käsityksen mukaan hyvityslakia koskevassa hallituksen esityksessä olisi syytä tarkastella yhtäältä hyvityslain ja toisaalta vahingonkorvauslain ja valtion vahingonkorvaustoiminnan keskittämistä koskevien hankkeiden keskinäistä suhdetta. Tältä osin Pääesikunta kiinnittää huomiota tarpeeseen selkeyttää kansallisessa lainsäädännössä perus- ja ihmisoikeusloukkauksista maksettavien vahingonkorvausten tai hyvitysten lakiperustaa.

Oikeusministeriön julkaisussa Julkisyhteisön vahingonkorvausvastuu (OM selvityksiä ja ohjeita 59/2010) on suositettu vahingonkorvauslakiin otettavaa säännöstä, jossa julkisyhteisö velvoitettaisiin korvaamaan perustuslaissa turvattujen perusoikeuksien ja Euroopan ihmisoikeussopimuksessa turvattujen ihmisoikeuksien loukkaukset.

Hyvityslain esitysluonnoksen yleisperustelujen mukaan hyvitys oikeudenkäynnin viivästymisestä perustuu keskeisesti perus- ja ihmisoikeusvelvoitteisiin, erityisesti perustuslain 21 §:n ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6(1) artiklan mukaisesti jokaiselle kuuluvaan oikeuteen saada asiansa käsiteltyä viivytyksettä tuomioistuimessa sekä Euroopan ihmisoikeussopimuksen 13 artiklan edellyttämälle tehokkaan oikeussuojakeinon vaatimukselle silloin kun oikeudenkäynti on viivästynyt. Oikeudesta hyvitykseen säädettäisiin oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä annettavan lain 3 §:ssä.

Valtion vahingonkorvaustoiminnan kehittämistyöryhmän muistiossa (46/2010) on ehdotettu valtiolle esitettävien vahingonkorvausvaatimusten hoitamisen keskittämistä Valtiokonttoriin. Keskitetyn vahingonkorvaustoiminnan piirissä ehdotetaan hoidettavaksi kaikkien valtion viranomaisten toiminnasta tai laiminlyönnistä aiheutuneiden vahinkojen kor-

vaaminen lukuun ottamatta muun muassa erityisestä syystä ulkopuolelle rajattavat asiakokonaisuudet.

Valtion vahingonkorvaustoiminnasta annettavan lain luonnoksen 1 §:n mukaan lakia sovellettaisiin sellaiseen valtioon kohdistuvaan vahingonkorvausvaatimuksen ratkaisuun, jota ei ole käsitelty tuomioistuimessa ja joka perustuu vahingonkorvauslakiin tai sellaiseen muuhun säädöksen, missä korvausvaatimus perustuu valtion viranomaisen toimintaan tai laiminlyöntiin. Oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämistä koskevat kysymykset on rajattu hankkeen ulkopuolelle. Pääesikunnan käsityksen mukaan hallituksen esityksen perusteluissa tulisi käsitellä tilanteita, joissa asian käsittely tuomioistuimessa on päättynyt ja oikeus vaatia hyvitystä lain 7 §:n nojalla on menetetty.

Pääesikunnan päällikön sijainen

Kenraaliluutnantti

Mika Peltonen

Puolustusvoimien asessori

Varatuomari

Hanna Nordström

LIITTEET

JAKELU

TIEDOKSI